

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK — CONTICH

1. Drie maanden onder de Sneeuw. — 3. Sint Gregoriusdag op School. — 6. Een moedig Meisje. — 7. Karel Cogge, De Overstroming aan den IJzer. — 8. Het Wonderlijk Gezelschap. — 11. Het Kermismeisje. — 12. Willem Tell. — 13. Beter een lap dan een scheur. — 17. De Zinneloozen van Gheel. — 20. De Klok van Stuivekenskerke. — 24. Grapjes en Vroolijke Verhalen. — 34. Nog Grapjes. — 35. Het Kindje van de Zee. — 37. De Bezembinders van Kleit. — 38. De Vlucht in de Koffer. — 41. De Gierigaard. — 43. De Veerman van 't Zwin. — 48. Eerlijk duurt 't langst. — 61. Streng Winters. — 62. De Wees in Londen. — 63. Sinter-Klaas op de Heide. — 66. De Kinderen van den Smokkelaar. — 67. De Paaschklokken. — 69. Leeuwkje van Damme. — 70. Van Alles Wat. — 71. Nieuwsgierig Aagje. — 79. De verrassing van Oudenaarde. — 83. Op de Hooge Venen. — 85. De Overwintering van Nova Zembla. — 86. Hoogmoed komt voor den val. — 89. Het Spook. — 95. De twee Weesjes. — 96. De oude Redder. — 97. De Vlucht. — 101. Toch beter Thuis. — 105. Ongeluk en Geluk. — 108. Bieke. — 109. De oude Mantel. — 110. Robinson Crusoe. — 113. De Rooversjongen. — 114. Nooit Vergeten. — 118. De Spion van den Molen. — 119. De Kinderen van den Dokter. — 120. De ruwe Kerel. — 121. Tweemaal gevonden. — 126. De Kerels van Lampernisse. — 136. Thijl Uilenspiegel. — 137. Oom Tom. — 141. De Kerstavond van Bertje. — 143. De Reis in de Wildernis. — 168. Een jonge Held. — 169. Jacob van Artevelde. — 170. De overwinning van Karel. — 171. Genoveva van Brabant. — 172. De Avontuurlijke Reis. — 173. De strijd met den Wolf. — 174. Een vreese-lijke Avond. — 175. De gevluchte Slaaf. — 176. In de Vliegmaschine. — 177. Een moedige Vrouw. — 178. Ontsnapt. — 179. Valsch beschuldigd. — 180. De Zoon van den Torenwachter. — 181. Terug bij vrouw en kinderen. — 182. De Reis van Columbus. — 183. De Schilder van Karel den Stouten. — 184. Het Spook van de Schelde. — 185. Het Avontuur in het gebergte. — 186. Jack de Cowboy. — 187. Hoe Jack prairieboer werd. — 188. De sterkste Voetbalclub. — 189. De Held van Tremeloo. — 190. De straf van 't Elzelandhof. — 191. De Cowboy van Fort Bell. — 192. Jeanne d'Arc. — 193. De wandelende Deur. — 194. De Avonturen van Geeraart. — 195. Geeraart in Rusland. — 196. Dikke Dries. — 197. De Roode Knuppels. — 198. Rosa van Dennenburg. — 199. De Wolf van Ghistel. — 200. De betooverde Molen. — 201. Zonderling gered. — 202. De Spaansche Furie. — 203. De Boeteling van Veurne. — 204. Een angstige Nacht. — 205. De Prins van Kakao. — 206. De dappere Elzie. — 207. De Avonturen van David. — 208. In en uit de Gevangenis. — 209. De Spion voor zijn land. — 210. In het verwoeste Viaanderen.

Vraag elke week het nieuwe boekje aan uw dagbladverkooper, want de reeks van deze veel gevraagde boekjes gaat gedurig voort.

— PRIJS 60 CENTIEM —

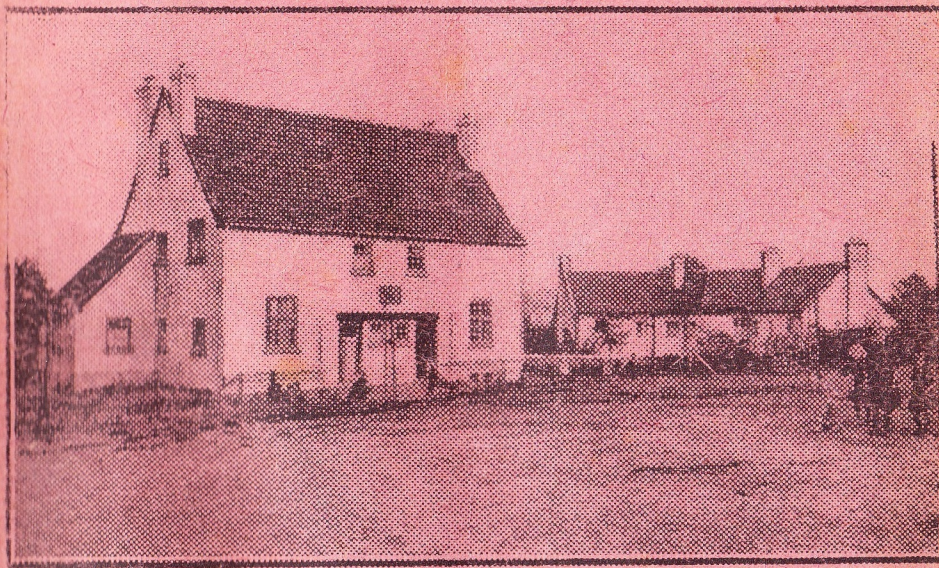
Boekdrukkerij R. Bracke, Baesrode

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

A. HANS

Nr. 236

Nelly van den Mijnwerker

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich.

— Prijs 60 centiem —

NELLY VAN DEN MIJNWERKER

I.

Nelly Bronk, die te Waterschei, in het mijn-dorp woonde — gemeente Genck — was op een Zaterdagochtend in plaats van boodschappen te doen, met vriendinnen meegeloopen om te Stalen de kermistenten en molens te bekijken.

Toen ze thuis kwam hadden vader, moeder, broertje Gerard en zusje Marie al gegeten. Vader moest straks naar de mijn om diep onder den grond tot vanavond tien uur te werken.

— Waar zijt ge zoo lang gebleven? vroeg vader.

— Ik ben eens naar de kermis wezen zien.

— Zoo, zoo... En ge weet, dat moeder op u zit te wachten, dat ge naar den winkel moest.

— De andere meisjes gingen er ook heen... Al-tijd die akelige boodschappen! riep Nelly uit.

Ze durfde nog al eens meer brutaal zijn.

— Ja, kind, akelig of niet, daar ligt het lijstje, en vóór ge eet, moet ge naar den winkel, gebood vader Bronk.

— Ik heb zoo'n honger.

— 'k Geloof het, maar ge moet leeren gehoorzamen.

— Ik wil toch eerst eten! hernam Nelly.

Vader stak een pijp op. Hij had nog even den duwde haar een korfje en het lijstje van de boodschappen in de hand en zette ze buiten.

Koppig bleef Nelly in het tuintje voor de deur staan.

— Ze gaat niet, zei moeder zuchtend. O, wat kan dat kind lastig zijn!

— Ja, vrouw. Maar bedaard en toch streng, zullen we trachten Nelly te verbeteren.

Vader stak een pijp op. Hij had nog even den tijd. Maar het waren nu geen rustige oogenblikken voor hem. Hij keek door het venster naar Nelly. Ze berokkende hem dikwijls verdriet.

Nu weer... In plaats van haar ongehoorzaamheid te bekennen, kopte ze. Nelly bleef stokstijf staan.

Gerard, die pas zeven jaar was, ging naar buiten.

— Doe toch wat vader zegt, zei hij tot zijn zuster.

Nijdig wierp Nelly hem het korfje voor de voeten.

— Ga zelf! schreeuwde ze.

— Ik ben ook al om boodschappen geweest...

— Laat me gerust...

Gerard nam het korfje op. Doch nu kwam vader buiten.

— Neen, Gerard, gij gaat niet naar den winkel, sprak hij. 't Is aan Nelly opgedragen.

— Ik wil niet! snauwde het stoute meisje.

— Ge doet moeder en mij veel verdriet aan. Heel den namiddag zal ik in de mijn daaraan denken en niet vroolijk kunnen zijn, al is het morgen Paschen. We zullen nu afwachten, wat ge van plan zijt.

Gerard liep heen om te spelen. En vader keerde in huis terug.

— Is ze nog niet weg? vroeg moeder.

— Neen!

— Maar wat scheelt haar dan toch vandaag!

— O, een koppige bui, zooals ze er meer heeft.

Nelly scheen dan toch tot betere gedachten te komen. Ze vertrok, al slenterde ze eerst langzaam over den weg.

Toen ze met de boodschappen thuis kwam, was vader juist heen, naar zijn werk.

Dicht bij de « cité », het nieuwe mijsdorp van nette, gerieflijke huizen, verhieven zich de ruime en hooge mijngebouwen.

Moeder zette eten klaar voor Nelly.

— Vader is verdrietig vertrokken, zei ze tot Nelly. Hij houdt zooveel van u...

— Waarom mocht ik niet eerst eten?

— Omdat ge gehoorzaamheid moet leeren. Ge wilt te veel uw eigen zin doen. Denkt ge, dat vader ook maar zijn eigen zin mag doen in de mijn? Wij, groote menschen, moeten ook aan allerlei reglementen en wetten gehoorzamen. En vroeg geleerd, is oud gedaan. Er dient overal en in alles orde te zijn, kind.

— 't Eten is bijna koud.

— Dat is toch mijn schuld niet. En nu zou ik maar eens gauw mijn mond houden. Ge zijt veel te brutaal en te koppig. En dat maakt ons bedroefd. Vader zwoegt heele dagen en soms 's nachts in de donkere mijn. En dat is om ons een beter leven te geven. Vroeger, ge waart toen nog zoo klein, woonden we te Hakendover, bij Thien. Vader en ik werkten er op 't land van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Veel verdienden we niet. We hadden armoê.

's Zomers kon ik weinig in het huishouden doen. 'k Moest zoo hard werken als een man. En opdat ik altijd thuis zou kunnen zijn en we geen gebrek meer zouden hebben, werd vader mijnwerker. Zijn loon is nu veel hooger. Maar 't duurde lang, eer vader dat gewoon was. Hij houdt zoo van de open lucht en de zon. En dan een groot deel van zijn leven in die donkere gangen te wroeten, in

stof en vuilnis! Dat is een heele verandering. Maar hij doet het voor ons. We hebben nu, Goddank, geen gebrek meer. Vader heeft altijd werk. Dat was op het land zoo niet. En hoe gaarne doet vader u een plezier. Nelly, Maandag wil hij met ons naar Hakendover gaan, naar de begankenis. Het zal een prettige dag zijn bij oom Kobus en tante Renilde. Maar ge hebt weer vaders plezier bedorven. Ginder in de mijn zal hij voortdurend aan u denken. 't Is zoo verdrietig voor de ouders als een kind niet oppast.

Nelly sprak niet meer tegen. Ze kreeg nu spijt over haar ongehoorzaamheid. Ja, ze had leelijk gedaan tegen dien goeden vader. En ook tegen moeder... Ze dacht er ook heel den namiddag aan.

Aan een vriendin vertelde ze van de reis naar Hakendover. Vader had verhaald, dat er daar veel volk samenstroomde op Paaschmaandag voor den ommegank, waarrond ruiters op kloeke paarden draafden, dwars over de bezaaide velden, waar later de oogst toch welig opschiet.

Maar met echt plezier dacht Nelly nu niet aan dat reisje. Ze voelde, dat ze eerst iets goed te maken had met vader en moeder.

Toen 't avond werd, zag de kamer er vriendelijk uit. Dat was wel alle dagen zoo, want moeder hield van reinheid en gezelligheid. Maar toch scheen het nu iets bijzonders, zeker, omdat het

morgen Paschen was. Uit de kas kwam de lekkere geur van krentenbrood.

Gerard en Marie gingen eerst te bed. Nelly bleef nog wat op. Vader zou pas na tien uur thuis komen. Tot zoo lang werkte zijn ploeg.

— Moeder, zei Nelly met bevend stemmetje, ik zal nooit meer zoo ongehoorzaam zijn.

Vrouw Bronk keek haar dochttertje vriendelijk aan.

— Kind, op die woorden heb ik gewacht, sprak ze. Nu weet ik, dat ge spijt hebt over uw ongehoorzaamheid. Geef me een kus. Ik vergeef het u. Zeg het morgen ochtend ook dadelijk aan vader.

— Ja, moeder...

— Hij zal er blij om zijn. O, hij heeft zijn kinderen zoo lief...

Moeder sprak met Nelly over het geluk van een gezin, waar liefde woont. Verlicht begaf Nelly zich te negen uur naar bed. Ze sliep naast Marie, op een net kamertje.

Moeder herstelde nog wat linnen. De kachel brandde, want 't was een kille avond. 't Had streng gevoren en veel gesneeuwd in Februari en begin Maart 1929, en nog wilde de winter niet wijken, al waren er reeds mooie voorjaarsdagen geweest.

— Als 't zonnetje zoo liefelijk scheen, dacht moeder met wat heimwee aan haar geboortestreek. 't Was ginder bij Thienen zoo schoon.

Limburg heeft ook mooie gedeelten, met heerlijke natuur. En er was een tijd, dat er veel schilders naar Genck kwamen, om er de pracht op hun doeken te brengen in bevallige kleuren.

Maar hier bij de mijn heerschte nu de nijverheid. Er lagen kale vlakten, en bij wind kon ver-
vaarlijk 't zwart stof opvliegen. Doch de mijn gaf een flink stuk brood. En daarvoor kwamen er steeds meer menschen wonen, Vlamingen en Walen, Nederlanders, Polen, Tsjecho-Slowakken en van nog andere naties. En bij dage en ook bij nacht voerden de treinen nog mijnwerkers aan, uit 't Antwerpsche en 't Brabantsche en van andere gewesten.

't Was voor vrouw Bronk hier eerst ook heel vreemd geweest. Maar ze wende aan dit nieuwe leven. En ze zocht vooral haar geluk in huis.

Straks kwam haar man. Het koffiewater zong reeds. En dat er geen gebrek meer was, daarvoor dankte ze elken dag God.

Nelly kon niet dadelijk inslapen. Ze dacht aan haar verkeerd gedrag. Als ze vader thuis hoorde komen, zou ze opstaan, om hem van avond nog vergiffenis te vragen.

Nelly had een goed hart. En 't hinderde haar geweldig, dat het door haar schuld voor vader een verdrietige namiddag was geweest.

Maar Nelly sluimerde toch in. Plots werd ze wakker. Ze hoorde buiten luide stemmen en moeder trok de deur open.

Nelly richtte zich op en luisterde scherp toe... Wat hoorde ze moeder zeggen? Iets over een ongeluk?

— Een grauwwurontploffing?... dooden en gewonden...

Ja, 't was dat, wat moeder uitriep.

Nelly sprong uit haar bed. En bevend trok ze haastig haar kledje aan... Ze dacht aan vader. 't Was of even haar hart stil stond. Een ongeluk met vader! De tranen sprongen haar in de oogen. Marie bleef door slapen. Nelly stormde de trap af.

Vrouw Bronk praatte nog met bureu.

— O, moeder, is er een ongeluk met vader gebeurd? vroeg Nelly schreiend.

— Ik weet het niet, kind... Er is een ontploffing geweest in de mijn, waar vader werkt, en er zijn mannen gedood en gewond... Maar niemand weet iets zekers.

In moeders stem klonk de vreeselijke angst. En die zelfde angst voer door het mijndorp. Grooten en ook kleineren liepen de straat op.

Nelly kleepte zich nog wat meer en sloeg moeders doek over het hoofd.

— Ik ga ginder zien, zei ze.

— Wacht nog even... Er zijn al mannen uit de mijn naar boven gekomen.... Zij hebben het

nieuws verteld. Misschien is vader dadelijk thuis.

Wachten! Elke minuut scheen wel een uur...

Nelly ging aan de deur kijken. Er liepen menschen voorbij. En overal gingen deuren open.

Maar vader kwam niet.

— O, moeder, laat me nu gaan! zei Nelly, in vreeselijke spanning.

— Ja, kind... tracht nieuws te krijgen. O, God behoeft uw vader! sprak vrouw Bronk schreiend.

Nelly sloeg moeder even de armen om den hals en gaf haar een kus. Dan verliet ze het huis.

Ze liep heen... O, het bedreven kwaad van dien dag brandde haar op 't hart. Vader had om haar een verdrietigen namiddag gehad. En nu lag hij misschien dood of zwaar gewond in de mijn.

— O, God, maak dat vader leeft! snikte Nelly. Er snelden veel menschen in de richting der mijnegebouwen. En hier hoopte het volk zich op. Maar men hield het tegen.

Nelly hoorde allerlei nieuws. Juist toen de mannen het werk eindigden, had de ontploffing plaats. Er was grauwwuur, een gevaarlijk gas.

Er moesten veel dooden en gewonden zijn. Men wist het van mannen, die boven gekomen waren. En redders waren in de mijn gedaald.

Er stonden er hier veel van angst te weenen. Vrouwen smeekten om nieuws. Men hoorde dezelfde vraag in allerlei talen. Gendarmen en poli-

tie hielden de menschen met zacht geweld tegen. Ze hadden ook met de stakkers te doen...

Mijnwerkers traden dan buiten. Ze werden bestormd. Ze bevestigden, dat er een schrikkelijk ongeluk was gebeurd. Maar ze konden geen namen noemen van slachtoffers.

— 't Werk was geëindigd. Men verliet reeds de mijn. Maar er arbeidden meer dan duizend menschen. En onder de laatsten waren de slachtoffers gevallen. De gang was eensklaps vol vuur geweest.

Nelly zag een vriend van vader. Ze vloog op hem toe.

— Jan, waar is vader? kreet ze.

— Vader? vroeg de man versuft. O, ja, Bronk, gij zijt Nelly... Ik heb uw vader niet gezien...

— O, is vader dood!

— Neen, neen...

— Maar ge hebt hem niet gezien!

— Ge moet niet dadelijk het ergste denken! Misschien is vader al thuis.

— Neen, neen, vader was er niet!

— Maar hoe lang staat ge hier al? Uw vader kan langs een anderen weg gegaan zijn... Kom mee, Nelly.

— O, ik moet hier blijven.

— Maar misschien is uw vader al thuis...

En de man kon Nelly overhalen hem te verge-

zellen. Hij leidde haar naar huis. Maar Bronk was er nog niet.

— O, dan is er zeker een ongeluk gebeurd met mijn man! kreet moeder. Hij zou anders al hier zijn...

Nelly had geen rust. Ze liep terug naar het gebouw. En daar hoorde ze dat er al dooden boven waren gebracht... Men noemde reeds enkele namen. Abrassart, was er een van... Nelly kende hem. Het was een porion, een meestergast. Hij woonde dicht bij Bronk.

— O, waar is vader dan? snikte Nelly.

Eensklaps zag ze hem. Hij kwam door het hek. Nelly drong door de menschen.

— Vader, vader! riep ze zoo luid ze kon.

Bronk keek op. En hij strekte dan de armen uit en klemde zijn dochttertje tegen zich. Aan haar en aan moeder en Gerard en Marie had hij gedacht, toen de knal klonk en 't zoo licht werd in de mijn. En nu was hij boven, gered... En hij hoorde in 't geroezemoes een stem, die hem zoo heerlijk toeklonk, de stem van zijn kind!

— Kom, naar moeder! zei hij met een snik.

O, wat spoedden ze zich, hand aan hand.

— Vader, ik ben stout geweest, ik heb er zoo'n spijt van. zei Nelly.

— Ja kind, dat is goed... Ik weet, dat ge veel van moeder en mij houdt. God heeft me bewaard.

't Was zoo schrikkelijk beneden. De arme kameraden!

Vader kon zich zoo niet haasten. Hij scheen afgemat.

— Mag ik vooruit loopen? vroeg Nelly, die moeder wilde gerust stellen.

— Ja, kind. Moeder is nog zoo angstig, hé...

Nelly snelde heen. Ze stormde binnen.

— Moeder, vader is daar! juichte ze.

— God zij gedankt! Heeft vader niets?

— Neen... Maar Abrassart is dood, ge weet wel, die over veertien dagen uit het Walenland gekomen is.

— Ja, ja, hier dicht bij is zijn huis...

— En nog veel anderen...

— Vreeselijk!

Gerard en Marie waren nog niet wakker geworden. Bronk trad binnen. Hij zag nog zwart van 't koolstof. Maar moeder merkte dat niet. Ze zag alleen haar braven man, die ongedeerd uit de nu gruwelijke mijn was gekomen... En ze viel om zijn hals en snikte van innige ontroering.

Bronk leidde haar naar een stoel en zette zich ook neer. En hij vertelde van dat vreeselijk oogenblik. Hij wilde de galerij verlaten, om huiswaarts te keeren. Eensklaps klonk een knal. Hij werd op den grond geworpen. Hij zag licht en keek om, ginder verder leek het allemaal vuur. Een benauwenis overviel hem.

Maar Bronk spande al zijn krachten in. Hij dacht aan zijn gezin. Hij kroop heen, richtte zich op en vluchtte. Dan werd hij kalmer. Er waren nog makkers in gevaar. Hij keerde terug en hielp versuften en half bewusteloozen. Daardoor was hij langer beneden gebleven. Toen kwam de reddingsploeg. En Bronk kon de mijn verlaten.

Dat vertelde hij. Maar hoeveel dooden en gewonden er waren, wist hij nog niet. Bronk ging zich wasschen en verkleeden. Er was blijdschap over zijn redding, maar tevens droefheid over de slachtoffers en hun familieleden.

Nelly keerde naar bed terug. Ze sliep niet dadelijk in. Daartoe was ze te zenuwachtig geweest. Ze overdacht nog eens alles. O, als ze nu vader niet meer eens levend terug had gezien! Dan zou er bij haar droefheid ook vreeselijke wroeging zijn geweest, omdat vader in den laatsten namiddag van zijn leven verdriet zou gehad hebben over haar.

Thans voelde ze sterker dan vroeger hoe innig ze hem lief had. Waarom hem dan toch zoo dikwijls bedroeven en haar moeder ook. Nelly zou voortaan haar best doen, om nooit meer brutaal of koppig te zijn.

Ze dacht ook aan de gezinnen, waar men vader verwacht had zooals hier en vader niet meer kwam...

En stil begon Nelly te schreien. Wat later stond

vader bij haar bed. Hij kustte zijn meisje. Nelly sloeg hem de armen om den hals.

— Vader, ik zal nooit meer stout zijn, beloofde ze.

— Doe er uw best voor, kind.

Bronk boog zich ook over Marie en zoende ze. Zusje sliep door. En dan deed vader 't zelfde bij Gerard. Hij voelde het, hoe dicht hij bij den dood was geweest. En hij dacht meewarig aan de arme kameraden, die dood uit de mijn zouden opgehaald worden.

II.

't Was Paaschochtend. Vader en moeder Bronk gingen met hun kinderen naar de kleine kerk. Alle menschen keken droevig, onder den indruk der ramp. Een kennis vertelde, dat er drie en twintig dooden waren en verscheidene gewonden.

— Drie en twintig dooden! herhaalde Bronk. Verschrikkelijk.

De kennis noemde namen. En Bronk kende velen van de slachtoffers.

Uit de kerk ging het gezin naar huis.

— Drie en twintig dooden, sprak vader weer.

Andere kennissen kwamen ook over het gruwelijk ongeluk praten. En ze deelden mee, dat de dooden zoo ontzettend verbrand waren. Men had

ze boven in 't mijngebouw gedragen. En uit Hasselt liet men kisten komen.

Bronk wist, dat bij de dooden twee mijnwerkers waren uit Rillaar, bij Aarschot. Hij kende ze.

— Ze heeten beiden De Keyser, zei vader. Ze zijn toch geen broeders, maar wel schoonbroeders. Hun vrouwen zijn zusters. En ik weet, dat ze elk vijf kinderen hebben, nog zeer jong.

— Twee zusters! herhaalde moeder. En beiden op eens weduwe! En al die kinderkens geen vader meer. Hoe diep treurig!

Er waren ook twee slachtoffers van Sint Truiden, en een van Diest, wier vrouw en kinderen ver van Waterschei woonden.

Een der vrienden berekende, dat er wel vijftig kinderen hun vader verloren.

Ja, 't was een ontzettende ramp.

— Gevallen op hun arbeid, zei vrouw Bronk. Gedood waar ze werkten voor het leven van hun gezin.

Na den middag wandelde de familie naar het mijngebouw. Nelly kon nu niet aan de kermis denken.

Bij de gebouwen stonden veel menschen. En daar waren familieleden van de dooden. Ze wilden naar boven om hun geliefden nog eens te zien. Maar men weerhield de vrouwen en kinderen. 't Zou te akelig zijn voor hen. De dood in de mijn kan de lichamen zoo vreeselijk verminken.

Broeders of zonen gingen wel in 't gebouw... Maar veel dooden had men alleen kunnen erkennen door de medaille, welke de mijnwerkers dragen. Nelly voelde zooveel medelijden met al die bedroefden. Wat werd daar geweend en geklaagd!

Uit schouwen dwarrelde rook met een scherpen geur. Die kwam uit de mijn, waar het brandde in de getroffen galerij.

Nelly hoorde vertellen, dat ingenieurs en werklieden bezig waren in de galerij een muur te metselen om het vuur, dat men niet uitdooven kon, te beperken.

Eenklaps kwam er beroering onder de menigte.

— Weer een ongeluk! riep men.
Ieder schrok.

— Wat is er? vroeg Bronk aan een kennis, die wat later uit het gebouw kwam.

— O, 't is erg... De muur was bijna voltooid, toen er nog eens een ontploffing gebeurde... En twee mannen zijn gedood. Een vreemdeling en Franssen...

— Franssen ook!

— Ja... Een vrouw en zes kinderen!

— Ontzettend! riep moeder uit.

En de gansche groep was diep onder den indruk. Weer had de dood geslagen! 't Nieuws vloog snel in 't dorp rond.

Treurig gestemd keerden Bronk en zijn gezin

naar huis terug. Nelly begreep wel, dat er nu niets van de reis naar Hakendover zou komen. Ze gaf er niet om... 't Kon thans geen prettige Paaschmaandag meer worden.

Nelly keek naar het huis van den porion Abrassart... Daar was ook een ledige plaats. Abrassart was pas veertien dagen geleden uit Charleroi overgekomen, om hier in dienst te treden.

En zoo was er nu diepe smart in zooveel woningen.

Tegen den avond kwam er bezoek bij Bronk. Oom Kobus van Hakendover trad binnen.

— Ha, God zij geloofd, ge zit daar! riep hij tot zijn broer, nog eer hij goeden dag zei. We hoorden vanmiddag het nieuws van de ramp. En we hadden geen rust meer. Renilde zei, dat ik naar Waterschei moest gaan. En nu ben ik hier en zie ik u gezond bij uw vrouw en kinderen.

Maar oom Kobus schrok toch, toen hij hoorde, dat zijn broer in groot gevaar had verkeerd. En ontsteld luisterde hij naar het verhaal van de ramp.

— En keert ge nu terug in de mijn? vroeg Kobus dan. Ik zou maar weer bij ons op Hakendover komen. De loonen zijn verbeterd. En op het land is 't niet zoo gevaarlijk als hier onder den grond.

— Moesten alle mijnwerkers zoo spreken, hoe zou men aan kolen geraken voor de huizen, de fabrieken, de treinen, de booten en nog veel meer.

Moeder keek ernstig. Ze had nu ook angst voor de mijn. Maar vader vervolgde:

— Wien God bewaart, is wel bewaard. Ik ben nu mijnwerker en wil het blijven. Een ongeluk is altijd mogelijk, in en buiten de mijn. Maar het bestuur tracht het voor ons zoo veilig mogelijk te maken.

Kobus had zijn broer liever overhaald den vroegeren stiel op te nemen.

— We zullen er morgen nog wel eens over praten, zei hij dan. Ge komt immers?

— Neen. Ik was van plan u morgenochtend te telegrafeeren, zei vader. Ik voel me nog ongesteld. En dan ontbreekt de lust... We zullen de reis uitstellen tot Sinksen.

— Nu, ik kan dat begrijpen.

— Er is hier zooveel rouw...

— Dat is waar.

Maar ik vind het buitengewoon hartelijk, dat ge gekomen zijt, hernam vader.

— Kom, kom, we zijn broers, hé? Als kinderen sloepen we naast elkaar, speelden we samen... O, toen we vanmiddag het nieuws hoorden! Gust Van Varenberg kwam er mee van Thienen. Wat schrokken we! Een ramp te Waterschei en zooveel dooden... We wisten wel, dat er duizenden mijnwerkers zijn, maar ieder denkt het eerst aan de zijnen, hé! En ik moest naar u toe. Natuurlijk

heb ik ook medelijden met de gevallenen! 't Zal ontroering wekken door heel ons land.

— Ja...

— Renilde zal al ongeduldig wachten op mijn terugkomst.

— Maar ge blijft toch tot morgen? vroeg moeder.

— Neen, neen... Ik heb mijn fiets mee en straks rijd ik terug naar Hasselt. Daar heb ik een trein om half negen naar Landen. Mijn fiets op den trein en van Landen is 't nog een wipje. 'k Heb een goed licht mee. 'k Mag Renilde niet op nieuws laten wachten en morgenochtend komt Renilde's broer Frederik met zijn vrouw naar den ommegang.

Oom Kobus had nog wat tijd. Hij at met de familie mee. En toen vertrok hij door den avond, na een hartelijk afscheid.

't Gezin Bronk ging vroeg ter ruste, want vader was inderdaad wat ongesteld van den schrik en de ontroering.

III.

Zoo werd het tweede Paaschdag. Even scheen de zon, maar ze dook spoedig weg. Er dreven grauwe wolken boven de vlakte.

Er kwam weer treurig nieuws. Jan, vaders

vriend, trad binnen. En hij vertelde, dat twee der gewonden gestorven waren.

— Dus zeven en twintig dooden! kloeg moeder

En de vriend berekende dat er nu een en vijftig kinderen vaderloos waren geworden.

Dinsdag zouden er zestien dooden te Genck begraven worden. Men zou de overigen naar hun woonplaats voeren.

Vader Bronk voelde zich beter. En in den voormiddag wandelde hij met Nelly, Gerard en Marie tot aan de mijngebouwen. De kommissaris en politieagenten stonden er. En nu en dan kwamen familieleden van de dooden. Er waren ook vreemdelingen en dagbladschrijvers. De ramp was nu door het heele land bekend.

Een heer stapte uit een auto en Nelly hoorde een agent zeggen, dat het de minister van arbeid was.

— En vanmiddag komt de koningin, vertelde de agent. Ze zal de familieleden der slachtoffers bezoeken.

Nelly keek naar het hooge gebouw. Ginds boven lagen de dooden. O, vader had er eens moeten bij zijn!

Daar trad een man buiten. Hij weende zoo. Hij was bij zijn zoon geweest, zijn armen, verongelukten jongen... Gebogen onder de smart ging hij heen. Nelly's hart trilde van medelijden.

— O, vader, willen we naar huis gaan? vroeg ze stil.

— Ja, kind...

Ze zag op een plein autobussen staan. Ze kende die wagens wel. Er werden mijnwerkers mee vervoerd. Maar nu behing men ze met zwart goed.

— Morgen worden de lijkkisten er in geplaatst, zei vader zacht. Mijn arme kameraden!

* * *

't Was al een eind in den namiddag. Nelly stond met haar ouders, broertje en zusje aan de deur. Daar naderden eenige auto's. En uit een stapte de Koningin. De gouverneur van Limburg, de bestuurder van de mijn en nog andere personen waren bij de vorstin.

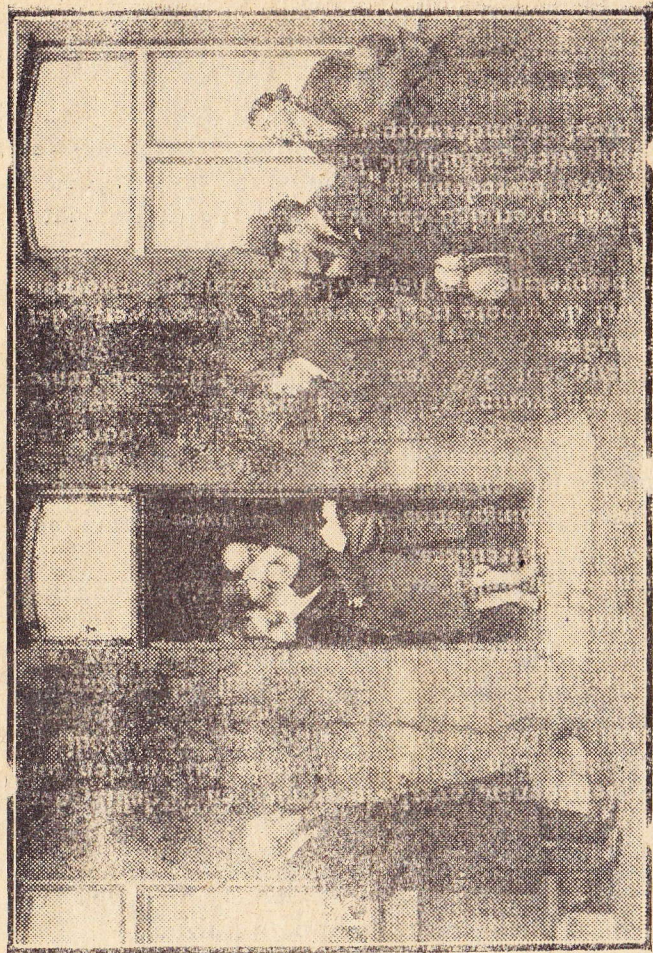
De menschen groetten stil. En allen keken ernstig.

De koningin ging in de woning van Abrassart, den porion. Maar Abrassart lag ginder in het mijngebouw.

De koningin was daar ook geweest. En ze had bij de dooden gebeden en een gewonde bezocht, die nog mijngas in de longen had. En nu kwam ze de familieleden troosten.

Nelly kon haar duidelijk zien. O, het was een droevig bezoek, in dit en andere huizen.

De lucht betrok nog meer. Nelly ging in huis.

De Koningin bezoekt de rouwende familieleden.

De donder ratelde en de bliksem flitste. De hagei kletterde neer. 't Was zoo donker in de kamer, dat men elkaar bijna niet zag...

Vader barstte in tranen uit.

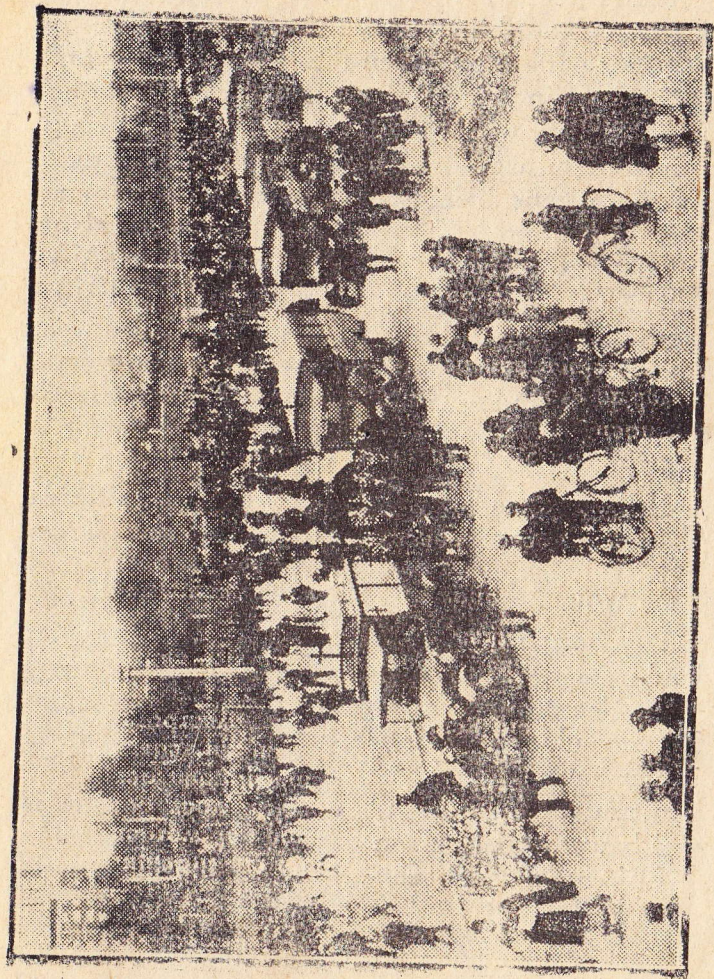
— O, mijn arme, arme kameraden! snikte hij. Ik ken er zooveel van, brave kerels, die zwoegden voor hun gezin. Altijd moedig en ijverig... En zoo in eens neergeslagen, als ze meenden naar huis te gaan en 't Paaschfeest te vieren. Ik denk aan die twee De Keyzers. Zulke oppassende menschen. En nu zitten de twee weduwen en de tien kindertjes daar te Rillaar... Als de vaders er weer keeren is het, om er begraven te worden... En zoo is er ook in andere huizen vreeselijk verdriet. Die brave makkers, met wie ik elken dag in de mijn was.

Nelly nam vaders hand. Juist flikkerde weer de bliksem. En even zag Nelly vaders betraand gezicht...

— Willen we maar terugkeeren naar Hakendover? vroeg ze. Ik kan nu ook al meehelpen op het land.

— Neen, kind. Gij moet nog naar school gaan. En voor moeder is die arbeid te zwaar. Ons brood is hier en mijn plicht ook... De mijnwerkers blijven trouw aan de mijn. En wien God bewaart, is wel bewaard. Bid elken dag voor uw vader.

In 't noodweer reden de auto's over de breede

De Begrafenis.

straten van het mijsdorp. En de koningin zette haar bezoeken voort.

De lucht klaarde op. Maar het bleef een koude en treurige avond. De wind hilde om de huizen.

IV.

't Was Dinsdag...

— Nelly, gaat ge mee naar de begrafenis? vroeg vader Bronk. We moeten mijn kameraden de laatste eer bewijzen.

Moeder zou bij Gerard en Marie blijven. Bijna het heele dorp was aanwezig bij de lijkpechtigheden.

Vader en Nelly konden, zoomin als vele anderen, in het kleine kerkje, waar zeventien kisten stonden. Ze hoorden zeggen, dat de bisschop van Luik overgekomen was voor den lijkdienst. Bij de vele kransen was er een van den koning en de koningin.

En dan later stapten vader en Nelly mee in den langen stoet. 't Was wel anderhalf uur ver naar 't kerkhof te Genck. Er klonk droevige muziek.

En wat een menigte toen op het kerkhof. Nelly hoorde de namen afroepen van de dooden. En ze schreide ook bij 't gejammer van vrouwen, kinderen en familieleden.

Met vader keerde ze naar huis terug.

't Waren droevige Paaschdagen geweest. Nelly was een ernstiger kind geworden.

O, toen vader weer naar de mijn terugkeerde, beefde haar hartje. En Nelly nam zich voor een goed en gehoorzaam meisje te zijn en een hulp voor vader en moeder.

In het dagblad had vader Bronk gelezen, dat ook in de andere plaatsen de omgekomen mijnwerkers onder groote deelneming begraven waren geworden.

Te Rillaar waren de meeste mijnwerkers, die daar in de streek wonen, naar het dorp gekomen, waar het een algemeene rouwdag was. En mijnwerkers ook droegen hun makkers.

Overal zou voor de weduwen en weezen gezorgd worden.

En weer zwoegen koene mannen in onderaardsche gangen, om er het zwarte goud op te delven.

DE KOOLMIJN IN VROEGER DAGEN.

Jan, de vriend van Bronk had heel wat gelezen over het mijnwezen, ook uit vroegere tijden en nu vertelde hij er van. En Nelly luisterde gretig.

— Wel 800 jaar geleden, verhaalde Jan, woonde er in de rue de Choque te Luik een oude smid,

die zoo bekwaam was, dat hij heel goedkoop kon werken en daardoor zeer veel klanten had. Maar het hout, dat hij in den haard gebruikte, werd zoo duur, dat Hullos, zoo heette de smid, zijn prijzen moest opslaan. En de klanten bleven weg. Dat was treurig voor Hullos. Zekeren dag stond hij aan zijn deur. Hij had niets te doen.

Een grijsaard in een witten mantel ging voorbij en sprak:

— Smid, waarom staat ge daar zoo werkloos en klaagt ge? Ga naar Publemont, waar de monniken wonen. Ge zult er in den grond een zwarte ader zien. Neem van die aarde, werp ze op uw haard, bestrooi ze met water en steek ze aan. En gij zult vuur hebben om uw ijzer te smelten en lustig kunnen werken.

De grijsaard verdween.

Hullos begaf zich naar de aangeduide plaats en deed, wat de vreemdeling hem aangeraden had. De zwarte aarde brandde hevig en gaf geweldige warmte. Hullos hield zijn vondst geheim en werkte heele dagen en kreeg nog meer klanten dan vroeger. Maar toch lekte het geheim uit. En ieder wilde van die aarde, zooals Hullos er bezat. 't Was steenkool. Maar de eigenaars van den grond verboden dan die kostbare zwarte aarde nog weg te halen. Ze vormden een bond, om met vereenigde krachten de steenkool uit den grond te halen en zoo ontstonden de eerste koolmijnen. Naar Hul-

los noemde men de brandstof „houille” en de mijnen „houillères”.

Men groef schuinsche gangen en steeds geraakte men dieper.

— Dat is misschien maar een verhaaltje, zei Jan. Men weet niet juist, waar de ontginning der mijnen begonnen is. 't Schijnt wel, dat het in ons Limburg was, bij Rolduc, nu Hollandsch Limburg. In elk geval haalde men reeds steenkool op in de jaren 1100. Toen had men te Luik al het ambacht der mijnwerkers. 't Was een gevaarlijke stiel. Men kende niet al de beveiligingsmiddelen van tegenwoordig.

— Er was toen ook grauwwuur? vroeg Nelly.

— Ja, in die vroegere tijden had men natuurlijk ook last van het grauwwuur. En in het bijgeloof, dat toen nog overal heerschte, meende men dat booze geesten zulke ongelukken brachten.

Men moest het grauwwuur bestrijden. En dat gebeurde op zonderlinge en treurige wijze. Er werd onder de mijnwerkers geloot, om een „penitent” aan te duiden. En die ongelukkige moest dan in de mijn waar gas van grauwwuur was. Hij droeg natgemaakte leeren kleeren en een masker. Hij kroop door de gaanderijen en moest het gas doen ontploffen met vuur. Ge begrijpt, dat zoo'n arme penitent dikwijls het leven liet. En gelukte hij er in, de mijn te verlaten, dan was hij toch gewoonlijk verminkt en gruwelijk verbrand.

— Vreeselijk, zei moeder.

— De mijnwerkers trachtten ook de lucht te zuiveren door te zwaaien met natte doeken, her nam Jan. Wanneer men aan 't werk was en blauwe vonkjes rond de lampen zag schitteren, wist men dat er van dit gevaarlijk gas rond walmd. En dan werd het een algemeene vlucht, maar dikwijls had een ontploffing plaats en vielen er dooden en gewonden, vóór de mannen de uitgang bereikt hadden. Dikwijls werd een mijn voor goed verlaten om het grauwwuur. De mannen durfden er niet meer in. O, tot voor korten tijd was de arbeid in de mijnen een echte slavenstiel. Vóór 1890 gebruikte men vele kinderen en vrouwen in de mijnen. Ze kromden zich voor de wagentjes en trokken die in de donkere gangen voort. Een leger van knapen wroette toen in de mijnen, zoo wel 's nachts als over dag. En die jongens werkten tien uur achter elkaar. Dat alles is nu gelukkig veranderd.

O, ik kan begrijpen, dat de mijnwerkers in vroegere tijden het grauwwuur als een boozen geest beschouwden. Jaren lang kon het verborgen blijven. Het was of het dan ergens in een rots of een verren, verloren hoek rustte. Plots barst het los, met een knal, het doet galerijen instorten, vult de gangen met vuur, het wondt, brandt, doodt. Dan sluimert 't grauwwuur weer langen tijd. Men praat er niet meer over. De lucht lijkt zuiver.

Maar op een kwaden dag of in den nacht openbaart het zich weer en slaat het dertig, honderd, drie honderd kloeke mannen neer. Ja, zulke rampen zijn er geweest, in ons land en in andere.

Maar men bestrijdt het. Men verlucht de mijnen veel beter, we hebben betere verlichting en voortdurend zoekt men middelen om de veiligheid te bevorderen. De Engelschman Davy heeft een groote weldaad aan de mijnwerkers bewezen door de uitvinding van zijn veiligheidslamp. Vroeger werkten de mannen bij kaarsen, fakkels, vuurpotten, enz. In onze Limburgsche mijnen komt weinig grauwwuur voor. Men meende zelfs, dat er geen was. Maar helaas! we weten het nu beter. En velen onzer voorgangers hebben het leven gelaten door overstromingen en instortingen. Ook op dat gebied is er groote vooruitgang, dank aan de studie en leiding van geleerden en ingenieurs.

En in vroegere tijden had de mijnwerker met zijn gezien een ellendig bestaan. In Henegouwen en Luikerland leefde hij in een krot, met riet gedekt. En een schrijver uit de jaren 1700 vertelt, dat de mijnwerker thuis gewoonlijk slechts brood en water vond. Een stukje vleesch was weelde. Hij rustte op een slecht bed, dikwijls op stroo. Er was toen zooveel steenkool niet noodig. En de mijnwerker liep soms maanden ledig. En toch

bleef hij trouw aan de mijn en zijn kinderen gingen — al te vroeg — in hetzelfde ambacht.

— Dan hebben wij het nu beter, zei Bronk, en tevreden keek hij naar de gezellige woonkamer van zijn gerieflijk huis.

— O, ja, stemde Jan toe. De goede loonen lokken mijnwerkers van alle zijden. Maar onze arbeid mag ook goed betaald worden!

En dat zal ieder wel met Jan eens zijn.

EINDE.